

# เสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เพื่อการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจ

## The Phu Thai hand-sewn shirt, Nong Sung district Mukdahan province to Conservation and Value added in the economy

อัจฉรี จันทมูล<sup>1</sup>, สติത്യ แจกมา<sup>2</sup>, ภาณุ พรหมเทศ<sup>3</sup>

Atcharee Chantamool, Sathit Jakma, Phanu Pomthat

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบเสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร และเพื่อเป็นการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชน และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า เสื้อผู้ไทยเย็บมือบ้านภู อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีวิธีการตัด เย็บ และปักด้วยมือ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาคุณภาพเรื่อยมา ทั้งขนาดของเสื้อ ให้มีขนาดใกล้เคียงกับขนาดของแบบมาตรฐาน และยังมีการพัฒนารูปแบบ ลวดลายที่แปลกใหม่ มีทั้งแขนสั้น แขนยาว แบบปกเสื้อที่หลากหลาย ตลอดจนลวดลายปักที่นอกเหนือจากลายดั้งเดิม ยังมีลายประยุกต์ ใช้สีสันทึบเข้ากับเสื้อ มีการปักแบบเต็มตัวตามรูปแบบ หรือปักลายเฉพาะบางส่วน แต่ยังคงอนุรักษ์วิธีการเย็บด้วยมือไว้ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เสื้อผู้ไทยเย็บมืออำเภอหนองสูงเป็นที่ยอมรับ เป็นแหล่งผลิตที่มีชื่อเสียงของจังหวัด และได้รับการขึ้นทะเบียนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชน พร้อมทั้งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากจังหวัด โดยมีนโยบายให้ข้าราชการสวมใส่เสื้อผู้ไทยเย็บมือทุกวันพฤหัสบดีในวันปฏิบัติราชการ หรือวันอังคารตามนโยบายสวมใส่ผ้าไทยของรัฐบาล จึงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี

เสื้อผู้ไทยเย็บมือจึงถือเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมการแต่งกายที่ดั้งเดิมของชนเผ่าไว้ และความภาคภูมิใจของชาวจังหวัดมุกดาหาร ที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์และส่งเสริมอัตลักษณ์ของเสื้อผู้ไทยเย็บมือจากต้นทุนภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเป็นพื้นฐานสำคัญไว้ไม่ให้สูญหาย เพื่อเยาวชนรุ่นหลังจะได้เรียนรู้และสืบสานต่อไป

**คำสำคัญ :** เสื้อผู้ไทยเย็บมือ, การอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่า

<sup>1</sup> นักวิจัยชำนาญการ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 043-721686 Email: atcharee.t@msu.ac.th

<sup>2</sup> นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 043-721686

<sup>3</sup> นักเอกสารสนเทศชำนาญการพิเศษ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เบอร์โทรศัพท์ 043-721686

## Abstract

This research aims to study the Phu Thai hand-sewn pattern style in Nong Sung district, Mukdahan province for preserve and increase the economic value to the community. The data were analysis and presented .

The results show that the Phu Thai hand-sewn shirts in Baan Phu, Nong Sung district ,Mukdahan province with the method of sewing and embroidery by hand. Phu Thai has developed a hand-sewn quality until it is accepted. There is also the size of the shirt to a size close to the size of a standard. Along with the development of various forms of patterned short sleeve, long sleeve embroidered collar and development with an emphasis on traditional colorful striped pattern applied to the color. And with full embroidery patterns or some embroidered to reduce production costs. But they still with the method of sewing and embroidery by hand. It increases the value of products. The Phu Thai hand-sewn shirts is accepted. Nong Sung district is a famous production place of the province have been registered OTOP products of the community. The province has a policy of encouraging civil servants wear hand-sewn in Tuesday and Thursday along Thailand's government policy. The Phu Thai hand-sewn shirts To make extra money for the family as well.

The Phu Thai hand-sewn shirts is considered the cultural heritage of tribal costumes are pretty good. And the pride of the province. The identities of the joint promotion campaign and hand-sewn shirts and Thailand formed the basis of the cost of the wisdom of our ancestors is not lost. The younger generations will learn and build upon.

**Keywords:** Phu Thai hand-sewn shirt, Conservation and Value added in the economy

## บทนำ

ศิลปะพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดควบคู่กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีความจำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและการมีชีวิตอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อประสบภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ทำให้มนุษย์เกิดความกลัวต่อภัยอันตราย และคิดค้นวิธีป้องกันภัยอันตรายด้วยวิธีการต่างๆ ความต้องการ

ใช้สิ่งต่างๆ เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์สร้างงานขึ้นมา ผลงานศิลปะพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมนุษย์ มุกดาหารมีประวัติศาสตร์เมืองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2313 ในสมัยกรุงธนบุรี โดยมีเจ้าจันทกนิรี เป็นเจ้าเมืองคนแรก เจ้าจันทกนิรีเป็นเชื้อพระวงศ์ล้านช้างหลวงพระบาง ภายหลังมีการยุบเมืองมุกดาหารกลายเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดนครพนม จนตั้งขึ้นเป็นจังหวัดที่ 73

เมื่อ ปี พ.ศ. 2525 ชื่อเมืองมุกดาหารมาจาก แก้วมุกดาหารหนึ่งในแก้วเนาวรัตน์เก่าประการ อันเป็นศุภนิมิตของเจ้าจันทกนิรี ก่อนสร้างเมือง และด้วยความที่เป็นเมืองใหญ่ริมฝั่งแม่น้ำโขงซึ่งมีความยาวถึง 70 กิโลเมตรเป็นเส้นกันพรมแดน จึงเป็นที่รวมของชาวลาวต่างเมือง ต่างเผ่าพันธุ์ ต่างวัฒนธรรมที่ถูกกวาดต้อนข้ามลำน้ำโขงมาบ่อยครั้ง ตกหล่นพลัดพราก หลบหนีชอกซอนต่างกรรมต่างวาระ และที่อพยพหนีความอดยาก แค้นแค้นมาเอง ทำให้เมืองมุกดาหารมีกลุ่มชนต่างเผ่าพันธุ์มาอยู่รวมกันหลากหลายกลุ่มถึง 8 ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าไทยลาว ชนเผ่าผู้ไทย ชนเผ่าไทยข่า ชนเผ่ากะเลิง ชนเผ่าไทยกระโสี ชนเผ่าไทยย้อ ชนเผ่าไทยแสก และชนเผ่าไทยกุลา ซึ่งแต่ละเผ่าล้วนแล้วแต่มีวิถีความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ มีอัตลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ที่น่าศึกษาและรวบรวมไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผ้าทอของชนเผ่าในจังหวัดมุกดาหารมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น เพราะการทอผ้านอกจากใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม สิ่งของเครื่องใช้ในครอบครัว และยังใช้ในพิธีทางศาสนา ลักษณะของผ้าทอพื้นบ้านมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการทอผ้าแต่ละชนิดมีความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ตั้งถิ่นฐาน เชื้อชาติ ความเชื่อ ขนบ ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบและเป็นข้อกำหนดการเลือกใช้วัตถุดิบกระบวนการผลิต ตลอดจนลวดลาย สี สัน และรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าและสวยงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีความโดดเด่นและสื่อถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบทอดต่อกันมายาวนาน

หากกล่าวถึงอัตลักษณ์ผ้าทอชนเผ่าในจังหวัดมุกดาหารนั้นมียู 3 ลักษณะ คือ 1) การย้อมทั้งย้อมจากสีธรรมชาติและหมักโคลน 2) การทอผ้าประกอบด้วยผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด และผ้าเหียบ และ 3) ชนิดของผ้า ประกอบด้วย ผ้านุ่ง ผ้าห่ม ผ้าสไบ/ผ้าพันคอ และเสื้อเย็บมือ

อำเภอหนองสูง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดมุกดาหาร มีชนเผ่าผู้ไทยที่มีฝีมืออย่างวิจิตร

สวยงามในการมัดหมี่ โดยเฉพาะเสื้อเย็บมือ "ซัฟเพ็ง" หรือเสื้อผู้ไทยเย็บมือที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการจัดทำเครื่องแต่งกาย เครื่องนุ่งห่มของชาวผู้ไทยอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จนได้รับการประกาศจากจังหวัดมุกดาหาร ให้เป็นชุดเสื้อผ้าพื้นเมืองของจังหวัด และให้ข้าราชการทุกหน่วยงานของจังหวัดแต่งกายด้วยชุดเสื้อผ้าพื้นเมืองทุกวันพฤหัสบดีของสัปดาห์

การตัดเย็บเสื้อผู้ไทยด้วยมือ จึงถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวผู้ไทย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เป็นทักษะในการดำรงชีวิตและครอบครัวโดยแม่ ย่า ยาย ญาติพี่น้องเป็นผู้ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับลูกหลานที่เป็นผู้หญิง เพราะตามจารีตประเพณีชาวผู้ไทยผู้หญิงจะต้องมีหน้าที่ในการจัดทำเครื่องนุ่งห่มขึ้นเพื่อใช้ในครัวเรือน เริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้าย นำดอกฝ้ายมาทำเป็นเส้นใย นำเส้นใยฝ้ายมาย้อมสี โดยใช้สีจากธรรมชาติ ซึ่งทำมาจากส่วนต่าง ๆ ของพืชพันธุ์ในท้องถิ่น เช่น มะเกลือ กระโดน คราม ขนุน แด ฯลฯ แล้วนำเส้นใยฝ้ายที่ย้อมสีแล้วมาทำการทอ เรียกว่า ผ้าทอมือ เพื่อนำมาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม ผ้าห่ม ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ผ้าโสร่ง ส่วนเส้นใยฝ้ายที่ไม่ได้ย้อมสี เมื่อนำมาทอแล้วเรียกว่า ผ้าขาว ซึ่งสามารถนำมาย้อมสีต่างๆ ที่หลังได้

แต่ด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิต วัฒนธรรมด้านการแต่งกายเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากบทบาทของผู้หญิงที่มีหน้าที่จัดทำเครื่องนุ่งห่มขึ้นใช้ในครัวเรือนก็เปลี่ยนไป ครอบครัวที่มีฐานะทางการเงินที่ดีก็จะจัดซื้อเครื่องนุ่งห่มสมัยใหม่มาใช้แทนเครื่องนุ่งห่มที่ทำขึ้นเอง จนกระทั่งปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นทำการผลิตสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาใช้และจำหน่ายเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ชาวผู้ไทยในอำเภอหนองสูงจึงได้ทำการสืบค้นวิธีการตัดเย็บเสื้อด้วยมือเพื่อนำมาและจัดจำหน่าย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถเพิ่มรายได้

ให้กับครอบครัวและชุมชนอย่างเข้มแข็ง อีกทั้งยังคงรักษาอัตลักษณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิมในการดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน แม้จะเป็นวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมปัจจุบัน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึงการปกป้องและสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศที่ให้ความสำคัญของการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

เพื่อเป็นการสนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแบบเสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร และเพื่อเป็นการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบบเสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชน

### วิธีการศึกษา

#### 1. วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแบบเสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

#### 2. พื้นที่และระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้ไทยบ้านภู อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนเมษายน 2556 ถึงเดือนกันยายน 2556

#### 3. ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

##### 3.1 กลุ่มนักวิชาการ

3.1.1 นักออกแบบเสื้อเย็บมือบ้านภู อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร 2 คน

##### 3.1.2 ผู้รู้ 3 คน

##### 3.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติการ

##### 3.2.1 ช่างตัดเย็บ 2 คน

##### 3.2.2 ช่างเสื้อเย็บมือ 2 คน

##### 3.3 ประชาชนทั่วไป

### ผลการศึกษา

จากการศึกษาแบบเสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีผลการศึกษา ดังนี้  
เสื้อผู้ไทยเย็บมือบ้านภู อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชนผู้ไทยหนองสูง ที่สร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวเมื่อว่างเว้นจากการทำนา ซึ่งในอดีตผ้าที่นำมาตัดเย็บเป็นตัวเสื้อ ย้อมสีจากธรรมชาติแล้วนำมาหมักโคลน ซึ่งทำมาจากธรรมชาติล้วน ๆ แต่ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนโดยใช้เส้นฝ้ายสีจากโรงงาน ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเช่นกัน โดยมีวิธีการตัดเย็บ และปัก จนสำเร็จเป็นเสื้อผู้ไทย ดังนี้

#### 1. วัสดุอุปกรณ์

- 1.1 ผ้า 1 ชิ้น
- 1.2 ฝ้ายหรือด้าย
- 1.3 เข็ม
- 1.4 กรรไกร
- 1.5 กระจุกกะลามะพร้าว

#### 2. วิธีเย็บเสื้อผู้ไทย (เสื้อเย็บมือ)

- 2.1 นำผ้าที่จะใช้เย็บเป็นเสื้อยาวพอประมาณ (64 นิ้ว) แล้วพับครึ่งด้านยาว
- 2.2 พับครึ่งด้านยาวประกบกัน แล้วตัดเป็นคอเสื้อ (กว้าง 20 นิ้ว)

2.3 ตัดแขนเสื้อ ความยาวพอประมาณ  
ในอดีต (ยาว 22 นิ้ว รอบปลายแขนกว้าง 12 นิ้ว  
โคนแขนกว้าง 12 นิ้ว)

2.4 ตัดกระเป๋ากว้าง 7 นิ้ว ยาว 9 นิ้ว

2.5 ตัดส่วนที่นำมาสาบหน้าอกเสื้อ กว้าง  
4 นิ้ว ยาว 64 นิ้ว แล้วพับครึ่งด้านยาว

2.6 กระจุดมทำจากกะลามะพร้าว กลม  
สีเหลือง หรือวงรีตามใจชอบ

### 3. วิธีเย็บ

3.1 เอาเสื่อฝ้ายหรือด้าย 3 เส้น มา  
ประกบกัน แล้วปั่นเข้าด้วยกันให้เป็นเส้นเดียว  
จากนั้นจึงเอาขี้ผึ้งมาถูรูตไปมาพอประมาณ เพื่อ  
เส้นด้ายที่ปั่นเหนียวทนนาน

3.2 เอาส่วนแขนมาเย็บต่อทั้งสองข้าง  
ด้วยวิธีการเนา รอบที่ 1 รอบที่ 2 ร้อยตาม

3.3 เย็บคอเสื้อ เหมือนกันกับเย็บแขน

3.4 ผ่าหน้าอกเสื้อ แล้วเอาผ้าที่ตัดไว้  
สำหรับสาบหน้าอก มาสาบที่หน้าอกทั้งสองข้าง  
วิธีการเย็บใช้วิธีเดียวกับการเนาเป็นตัวเสื้อ

3.5 เย็บชายเสื้อ พับชายแล้วเย็บวิธี  
เดียวกัน

3.6 ตัดกระจุดมกะลามะพร้าวประมาณ 5-6  
เม็ด

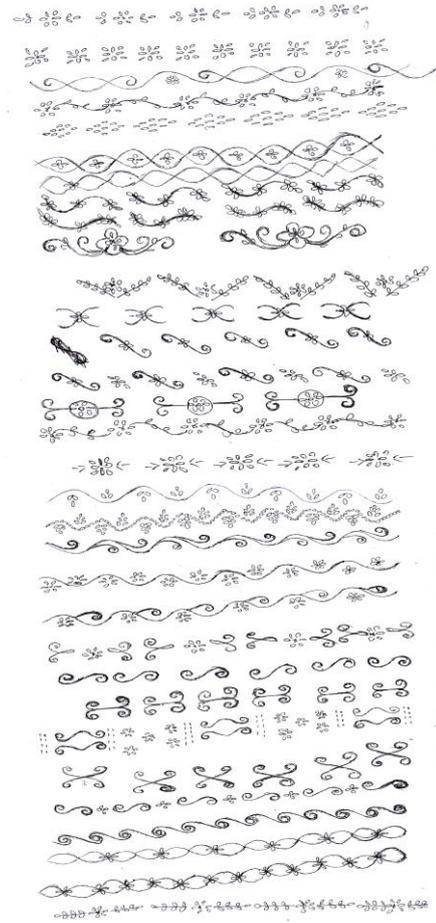
3.7 ตัดกระเป๋าทองสองข้าง วิธีเย็บใช้วิธี  
เดียวกัน

3.8 ใต้เสื่อผู้ไทยเสื้อเย็บด้วยมือตาม  
ต้องการ

3.9 เย็บเสร็จแล้ว ปักลวดลายตาม  
ต้องการ ตกแต่งให้เรียบร้อยสวยงาม



ภาพประกอบ 1 เสื้อผู้ไทยเย็บมือ



ภาพประกอบ 2 ลวดลายที่นำไปปักลงบนเสื้อผู้ไทย

ปัจจุบันเสื้อผู้ไทยเย็บมือได้มีการพัฒนาคุณภาพเรื่อยมาจนเป็นที่ยอมรับ เป็นแหล่งผลิตที่มีชื่อเสียงของจังหวัด ได้รับการขึ้นทะเบียนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชน พร้อมทั้งจังหวัดมุกดาหารได้มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการสวมใส่เสื้อเย็บมือ ทุกวันพฤหัสบดี ในวันปฏิบัติราชการ หรือวันอังคารตามนโยบายสวมใส่ผ้าไทยของรัฐบาล

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาขนาดของเสื้อให้มีขนาดใกล้เคียงกับขนาดของแบบมาตรฐานคือ S/ M/ L/ XL และ XXL มีการพัฒนารูปแบบลวดลายที่หลากหลาย ทั้งแขนสั้น แขนยาว ปกเสื้อ ตลอดจนการพัฒนาลายปักด้วยการเน้นลายประยุกต์ลายดั้งเดิม เน้นสีสันทันให้เข้ากับสีเสื้อ และมีการปักแบบเต็มตัวตามรูปแบบ หรือการปักลายบางส่วนเพื่อลดต้นทุนการผลิต

### อภิปรายผล

จากการศึกษาแบบเสื้อผู้ไทยเย็บมือ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ผ้าที่นำมาตัดเย็บเป็นตัวเสื้อใช้ผ้าฝ้ายสีจากโรงงานเป็นส่วนใหญ่ มีวิธีการตัด เย็บ และปักด้วยมือจนสำเร็จเป็นเสื้อผู้ไทย โดยมีการพัฒนารูปแบบ ลวดลายที่แปลกใหม่ มีทั้งแขนสั้น แขนยาว แบบปกเสื้อที่หลากหลาย ตลอดจนลายปักที่นอกเหนือจากลายดั้งเดิม ยังมีลายประยุกต์ ใช้สีสันทันให้เข้ากับเสื้อ มีการปักแบบเต็มตัวตามรูปแบบ หรือปักลายเฉพาะบางส่วน แต่ยังคงอนุรักษ์วิธีการเย็บด้วยมือไว้ เนื่องจากต้องการตอบสนองความต้องการและเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน อีกทั้งเสื้อเย็บมือผู้ไทยถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบโดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก สามารถใช้ได้ทุกโอกาส อันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แก่นจันทร์ มะลิซ้อ (2546) ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่บ้านใหม่ หมอกจ๋าม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ได้มีการออกแบบโดยคำนึงประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง

ผิวพรรณของผู้สวมใส่ และรักษารูปแบบลวดลายความเป็นเอกลักษณ์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ผ้าทอไทใหญ่ให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงคุณ จันทจร (2552 : 133) การผลิตผ้าไหมในภาคอีสานล้วนมีอัตลักษณ์ของตนเองที่บ่งบอกถึงความรู้ ความสามารถ รวมทั้งความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมของชาวอีสาน ที่มีทั้งส่วนเหมือนและส่วนต่าง นอกจากนี้ยังมีผลต่อเทคโนโลยีการผลิตอันจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานอย่างหลากหลาย เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ลายสร้อยดอกหมาก จังหวัดมหาสารคาม ผ้าแพรวา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผ้ายกทอง จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น ความรู้ความสามารถอันนี้จะทำให้ผืนผ้าที่ผลิตได้สามารถตอบสนองวิถีชีวิตของผู้คนชาวอีสานได้เป็นอย่างดี ประกอบกับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มเคหะสิ่งทอจากผ้าใยไผ่ เพื่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับตามแนวคิดของสาคร คันธโชติ (2528:7) คือเป็นกระบวนการค้นคว้าคิดออกแบบแก้ไข ปรับปรุงเพื่อได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศักดิ์ พลวัน (2548 : 52) ที่กล่าวถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน มีมิติการพัฒนาอยู่ 3 ด้าน คือ การพัฒนาการตลาด การพัฒนาการออกแบบ และการพัฒนาการผลิต ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพผ้าทอพื้นบ้านที่ประสบความสำเร็จจะต้องนำหลักการทั้ง 3 ด้าน มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบออกมา นำไปทดสอบตลาด เมื่อตลาดให้การตอบรับที่ดีก็ดำเนินการผลิตออกจำหน่ายต่อไป

### ข้อเสนอแนะ

1.ควรมีการพัฒนาลวดลายและรูปทรงของเสื้อผู้ไทยเย็บมืออย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นทางเลือกของผู้บริโภคได้อย่างหลากหลาย พร้อมจัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้สนใจได้เรียนรู้และสืบค้นต่อไป

2.ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ของ

จังหวัดและส่งเสริมด้านการตลาดให้กับชุมชนอย่าง  
ยั่งยืน

### กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน  
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ผู้นำชุมชนและ  
ชาวบ้านทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลอันประโยชน์ใน  
การศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัย และอำนวยความสะดวก  
สะดวกในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ

สถาบันวิจัย ศิลปะ และวัฒนธรรม อีสาน  
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนงบประมาณ  
เพื่อการวิจัยต่อการอนุรักษ์เชื้อพื้นไทยเย็บมือ อำเภอ  
หนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ที่คงความเป็น  
เอกลักษณ์ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญยิ่ง  
ของจังหวัดมุกดาหาร ให้อนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้  
และสืบทอดต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- แก่นจันทร์ มะลิชอ. (2546). การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ บ้านใหม่ หมอกจ๋าม อำเภอแม่สาย  
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงคุณ จันทจร. (2552). ผ้าอีสาน : การพัฒนาแพรรณสำหรับวัยรุ่น. กภาพสิทธิ์ : ประสานการพิมพ์.
- สาคร คันทโชติ. (2528). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ พลวัน. (2548). การวิจัยและพัฒนาการผลิตไหมคุณภาพของจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม :  
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.